

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ KARARLARI

2023 ARALIK

İstanbul Barosu İnsan Hakları Merkezi tarafından hazırlanmıştır.

Başvuru Adı : Miranda Magro v. Portekiz

Başvuru No : 30138/21

Başvuru Tarihi : 09.06.2021

Karar Tarihi : 09.01.2024

Konu :Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Miranda Magro/Portekiz (başvuru no. 30138/21) davasıyla ilgili olarak bugün verdiği Daire kararında, oybirliğiyle, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 3. maddesinin (insanlık dışı ve onur kırıcı muamele yasağı) ve Madde 5 § 1'in (özgürlük ve güvenlik hakkı) ihlal edildiğine hükmetmiştir.

Dava, Bay Miranda Magro'nun, akıl hastalığı nedeniyle (kendisine 2002 yılında paranoid şizofreni teşhisi konmuştur) iddia edilen bir dizi suçtan cezai olarak sorumlu olmadığına 2019 yılında tespit edilmesinin ardından mahkemeler tarafından hükmedilen tedbir amaçlı tutukluluğuyla ilgilidir.

Mahkeme, özellikle Bay Miranda Magro'ya gözaltında tutulduğu süre boyunca kendisine uygun bakımın sağlanmadığını ve bu durumun da sağlığı üzerinde etkileri olduğunu tespit etmiştir. Ayrıca, kendisinin akıl hastası bir kişi için uygun olmayan bir ceza infaz kurumunda yeterli bakım sağlanmadan tutulmasının, haklarını ihlal ederek kafa karışıklığına ve korkuya neden olduğunu tespit etmiştir.

Mahkeme, 46. madde (kararların bağlayıcılığı ve infazı) uyarınca, ihlallerin yalnızca Bay Miranda Magro'nun kişisel durumundan kaynaklanmadığına, bunların yapısal bir sorunun

sonucu olduğuna karar vermiştir. Portekiz Devletini, akıl hastası bireylere uygun yaşam koşulları ve uygun ve bireyselleştirilmiş tedavi sağlamaya çağırmıştır.

Olaylar: Başvurucu Rui Miguel Miranda Magro, 1975 doğumlu bir Portekiz vatandaşıdır ve Évora'da (Portekiz) yaşamaktadır.

Bay Miranda Magro'ya 2002 yılında paranoid şizofreni teşhisi konulmuştur. Kendisine Eylül 2019'da zarar verme, tehditte bulunma ve cinsel tacizden suçlu bulunmuş ancak cezai sorumluluğu olmadığına karar verilmiştir. Évora Ceza Mahkemesi, bir psikiyatri tesisinde en fazla üç yıl süreyle tedbir amaçlı gözaltında tutulmasına karar vermiştir. Ancak, Évora'daki Espírito Santo Hastanesinde gerekli psikiyatrik tedaviyi görmesi şartıyla bu karar tecil edilmiştir.

Bay Miranda Magro'nun bazı doktor randevularını kaçırmaması veya randevulara gittiğinde bir uzmanla görüşmemesi ve hakkında başka ciddi suç iddialarının ortaya atılması nedeniyle, yetkililer kendisinin korunmaya muhtaç bir durumda olduğu sonucuna varmışlardır. Sonuç olarak Ceza Mahkemesi, Şubat 2021'de Bay Miranda Magro'nun tedbir amaçlı tutukluluğunun askıya alınması şartlarını ihlal ettiği sonucuna varmış ve tutuklanmasına karar vermiştir. Aynı yılın Nisan ayında, Lizbon'daki Júlio de Matos Hastanesi'ndeki yer sıkıntısı nedeniyle, cezaevi sistemi dışına sevk edilmeyi beklemek üzere Caxias Cezaevi Hastanesi'nin psikiyatri birimine yerleştirilmiştir.

Belirtilmeyen bir tarihte Bay Miranda Magro'nun kardeşi, Bay Miranda Magro'nun Caxias Cezaevi Hastanesi'nde hukuka aykırı bir şekilde alıkonulduğunu iddia ederek mahkemeye ihzar müzekkeresi (habeas corpus) başvurusunda bulunmuştur. Bu başvuru reddedilmiş, ancak Yüksek Mahkeme, Bay Miranda Magro'nun Caxias Cezaevi Hastanesi'ndeki tutukluluğunun geçici olduğunu ve acilen cezaevi sistemi dışında bir sağlık tesisine nakledilmesi gerektiğini belirtmiştir.

Caxias Cezaevi Hastanesi'ndeki koşullar ve bakımla ilgili olarak başvuran, kardeşinin akıl sağlığı durumunun gerektirdiği tıbbi tedaviyi almadığını, bunun yerine uzun süreli etkileri olan gereğinden fazla ilaçla tedavi edildiğini ileri sürmüştür. Başvuran, cezaevi hastanesinin bir ruh sağlığı kurumu olmadığından kardeşini tutmak için uygun bir tesis olmadığını ve kendisinin durumunun kötüleşmesine neden olduğunu ileri sürmüştür.

Ancak Hükümet, Bay Miranda Magro'nun multidisipliner bir ekip tarafından üzerinde anlaşmaya varılmış yeterli bir bakım aldığını belirtmiştir. Hükümete göre Bay Miranda Magro, gerekli ilaçları almış, gözetim altındayken faaliyetlere katılabilmiş ve kardeşiyle irtibatını sürdürebilmiştir. Hükümet ayrıca, gözetim koşullarının yeterli olduğunu ve başvuru kişinin kardeşinin insanlık dışı ve onur kırıcı muameleye maruz kalmadığını belirtmiştir.

18 Ekim 2021 tarihinde Bay Miranda Magro, Coimbra'daki bir akıl sağlığı tesisi olan Sobral Cid Psikiyatri Kliniğine nakledilmiştir.

İhlal İddiaları : Bay Miranda Magro, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 3. (insanlık dışı veya onur kırıcı muamele yasağı), 4. (zorla çalıştırma yasağı), 5. (özgürlük ve güvenlik hakkı), 6. (adil yargılanma hakkı), 8. (özel ve aile hayatına saygı hakkı) ve 13. (etkili başvuru hakkı) maddelerine dayanarak, özellikle Caxias Cezaevi Hastanesi'nin psikiyatri ünitesindeki tıbbi tedavinin yetersizliğinden ve durumuna uygun tedavi görmediği için tutukluluğunun yasal olmadığından şikayetçi olmuştur.

Başvuru 9 Haziran 2021 tarihinde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne yapılmıştır.

Karar, aşağıdaki gibi yedi yargıçtan oluşan bir Daire tarafından verilmiştir:

Gabriele Kucsko-Stadlmayer (Avusturya), Başkan,

Tim Eicke (Birleşik Krallık),

Faris Vehabović (Bosna Hersek),

Armen Harutyunyan (Ermenistan),

Anja Seibert-Fohr (Almanya),

Ana Maria Guerra Martins (Portekiz),

Sebastian Rădulețu (Romanya),

ve ayrıca Ilse Freiwirth, Daire Yazı İşleri Müdür Yardımcısı.

Mahkemenin Kararı:

Madde 3:

Mahkeme, Bay Miranda Magro'nun tutukluluk koşullarına ilişkin olarak taraflar arasındaki anlaşmazlığı tespit etmiştir. Bununla birlikte, Mahkeme, İşkenceyi Önleme Komitesi (CPT) ve Birleşmiş Milletler tarafından hazırlanan ve Portekiz'deki cezaevi sisteminin karşı karşıya olduğu temel zorluklardan biri olarak ruh sağlığı ile ilgili sorunları vurgulayan ilgili raporlara

atıfta bulunmuştur. CPT, özellikle, bu tür hastaların "yeterli bir tedavi ortamına" sahip olmadıklarını belirtmiştir.

Caxias Cezaevi Hastanesi'ne ilişkin olarak ise, bu hastanenin daimî bakım için değil, ruh sağlığı sorunları olan düzenli mahkumların geçici olarak gözetim altında tutulması için tasarlandığını belirtmiştir.

Hükümet, Bay Miranda Magro'nun bireysel tedavi planına ilişkin herhangi bir kanıt sunamamış ve Bay Miranda Magro'nun aldığı bakımın düzeyine ilişkin bulunmuş olduğu tutarlı iddialarını çürütememiştir. Bay Miranda Magro'nun durumunun niteliği, onu ortalama bir tutukludan daha savunmasız hale getirmiş ve tutukluluğu; sıkıntı, ıstırap ve korku duygularını belirli bir dereceye kadar şiddetlendirmiş olabilmektedir. Yetkililerin kendisine uygun yardım ve bakımı sağlayamaması, onu sağlığı için gereksiz yere riske maruz bırakmış, stres ve endişeye yol açmış olabilmektedir.

Sonuç olarak Mahkeme, 3. maddenin ihlal edildiği sonucuna varmıştır.

Madde 5:

Bay Miranda Magro'nun özgürlüğünden mahrum bırakıldığı ve 5. maddenin uygulanabilir olduğu konusunda bir ihtilaf bulunmamaktadır. Portekiz Yüksek Mahkemesi tarafından da teyit edildiği üzere, tutukluluk "kanunla öngörülmüştür" ve buna, başkalarına yönelik bir risk nedeniyle karar verilmiştir.

Yine Mahkeme, Bay Miranda Magro'nun yaklaşık altı aydır tutulduğu Caxias Cezaevi Hastanesi'nin sağlık sisteminin bir parçası olmadığını kaydetmiştir. Mahkeme, akıl hastalığı olan tutukluların, yeterli ve uygun bakım sağlanmadan uygun bir akıl sağlığı kuruluşuna yerleştirilinceye kadar normal cezaevlerinin psikiyatri koğuşunda tutulmalarının, bu tür bireyler için Sözleşme tarafından güvence altına alınan koruma ile uyumlu olmadığını yinelemiştir. Temel bakımın dışında sağlanan bakım ve ortam Bay Miranda Magro'nun durumuna uygun olmamıştır.

Bay Miranda Magro'nun cezaevi ortamında tutulması, zihin bulanıklığı ve korku durumunu daha da kötüleştirmiş olmalıdır.

Bu nedenle, Sözleşme'nin 5 § 1 maddesi ihlal edilmiştir.

Diğer Maddeler:

Sözleşme'nin 4, 6 ve 13. maddeleri kapsamındaki şikâyetler dava kapsamı dışında bulunmuş ve bu nedenle kabul edilemez bulunmuştur.

Mahkeme, 8. madde kapsamında, özellikle Bay Miranda Magro'nun kardeşiyle günlük temasına dikkat çekmiş ve aile hayatına zarar verildiği yönündeki şikâyetin dayanaktan yoksun olduğuna karar vermiştir.

Kararların Bağlayıcılığı ve İnfazı (Madde 46)

Mahkeme, mevcut davada tespit edilen ihlallerin yalnızca Bay Miranda Magro'nun kişisel koşullarından kaynaklanmadığını, yapısal bir sorunun sonucu olduğunu değerlendirmiştir. Mahkeme, Portekiz'deki yasalarda yakın zamanda yapılan ve olumlu olduğunu düşündüğü değişikliklere dikkat çekmiş, ancak ilgili hükümlerin uygulanmasının hala gerekli olduğunu belirtmiştir. Devlet, sağlık durumları nedeniyle özel bakıma ihtiyaç duyan akıl hastalarının olası geri dönüşlerini ve toplumla bütünleşmelerini desteklemek için uygun yaşam koşullarını ve uygun ve bireyselleştirilmiş tedavileri acilen sağlamalıdır.

Adil tazmin (Madde 41): Mahkeme, Portekiz'in başvurucuya manevi tazminat olarak 34,000 Euro (EUR) ödemesine karar vermiştir.

ÇEVİREN: Av. Uğur Arın (Sicil No: 89614)

Başvuru Adı : Humpert ve Diğerleri v. Almanya

Başvuru No : 59433/18 ve başka üç başvuru

Başvuru Tarihi : 10 Aralık 2018

Karar Tarihi : 14 Aralık 2023

Konu : Grev yapan devlet memuru statüsündeki öğretmenlere verilen idarî para cezaları, hak ihlâli teşkil etmemiştir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (“**Mahkeme**”), Humpert ve Diğerleri (başvuru no. 59433/18 ve başka üç başvuru) davasıyla ilgili olarak bugün verdiği Büyük Daire kararında, 1 olumsuz oya karşılık 16 oyla, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (“**Sözleşme**”) 11. Maddesinin (toplantı ve örgütlenme özgürlüğü) ihlal edilmediğine hükmetmiştir.

Dava; devlet memuru statüsündeki öğretmenlere, üye oldukları sendika tarafından düzenlenen ve öğretmenlerin çalışma şartlarının kötüleşmesini protesto eden gösterilere çalışma saatleri içinde katıldıkları için, uygulanan disiplin yaptırımı ile ilgilidir.

Mahkeme, özellikle, eğitimin sağlanması da dahil olmak üzere etkili kamu idaresi yoluyla Devlet işlevlerinin yerine getirilmesini sağlamak için, devlet memuru statüsündeki öğretmenlere uygulanan yürürlükteki grev yasağının, sendika özgürlüğünü içerikten yoksun hale getirmediğini, çünkü uygulamaya konulan çeşitli kurumsal güvencelerin devlet memurlarının ve sendikalarının mesleki çıkarlarını etkili bir şekilde savunmalarını sağladığını tespit etmiştir. Sonuç olarak Mahkeme, grevlere katılmalarının ardından başvuruçulara yönelik disiplin tedbirlerinin Devletin takdir yetkisi ("**takdir marjı**") dahilinde olduğuna karar vermiştir.

Olaylar : Başvuruçular Karin Humpert, Kerstin Wienrank, Eberhard Grabs ve Monika Dahl, sırasıyla 1961, 1960, 1951 ve 1965 doğumlu Alman vatandaşlarıdır ve sırasıyla Rantrum, Bremerhaven, Neuenhaus ve Diemelstadt'ta (hepsi Almanya'da) yaşamaktadırlar. İlgili dönemde, farklı Bundesländer tarafından Devlet okullarında memur statüsünde (Beamte) öğretmen olarak istihdam edilmişlerdir.

Hepsi Eğitim ve Bilim Sendikası üyesi olan başvuruçular, 2009 ve 2010 yıllarında, eğitim ve çalışma koşullarının iyileştirilmesi talebiyle bir saat ile üç gün arasında işe gelmemişlerdir. Daha sonra grev yaptıkları için disiplin yaptırımlarına maruz kalmışlardır. Söz konusu yaptırımlar, devlet memurlarının grev yapmasının yasaklanmasına dayanmaktadır.

Bayan Humpert'in Schleswig-Holstein Eğitim ve Kültür Bakanlığı tarafından iki sınıfta ders vermediği tespit edildiğinden kendisine kınama cezası verilmiştir. Aşağı Saksonya Okul İdaresi, Bayan Wienrank ve Bay Grabs'a beş derse girmedikleri için 100'er avro para cezası vermiştir. Bayan Dahl, 12 derse izinsiz girmedikleri için Köln Bölge Hükümeti'nden aleyhinde bir disiplin kararı ve 300 Euro para cezası (temyiz üzerine) almıştır.

Başvurucular, aleyhlerindeki kararlara farklı idare mahkemelerinde yaptıkları itirazlar reddedilince, Federal Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvuruda bulunmuşlardır. Haziran 2018'de bu mahkeme, başvurucuların aleyhine karar vermiştir. Zira mahkemeye göre Anayasa'nın 9 § 3 maddesi, (örgütlenme özgürlüğü) devlet memurları da dahil olmak üzere herkes için geçerli olup bu nedenle başvuruculara yönelik disiplin cezaları, dernek kurma haklarına müdahale etmiş; ancak bu müdahale özellikle Anayasa'nın 33 § 5 maddesinde yer alan devlet memurluğunun grev yasağı dâhil geleneksel ilkeleri başta olmak üzere diğer anayasal menfaatler tarafından haklı şekilde gerekçelendirilmiştir. Nitekim devlet memurlarına getirilen grev yasağı, istikrarlı bir yönetimin sürdürülmesi, Devlet işlevlerinin yerine getirilmesinin sağlanması ve böylece Devletin ve kurumlarının işleyişinin sürdürülmesi amacıyla hizmet etmiştir. Grev hakkı, sadece bazı memurlar için olsa bile, Almanya'nın devlet memurluğu sisteminin tüm yapısını temelden sorgulayacak ve en azından "beslenme ilkesi", sadakat yükümlülüğü, ömür boyu istihdam ilkesi ve ücretlendirme de dahil olmak üzere maddi hak ve görevlerin yasama organı tarafından düzenlenmesi gerektiği ilkesinde köklü değişiklikler gerektirecektir. Bu nedenle, Anayasa'nın 33 § 5 maddesinde belirtilen güvenceleri ihlal edecektir. Genel olarak, başvurucuların haklarına getirilen kısıtlama makuldür ve örgütlenme özgürlüklerini etkisiz hale getirmemektedir. Yasama organı, özellikle, memur sendikalarının çatı örgütlerine memurların statüsüne ilişkin yeni yasal hükümlerin hazırlanmasına katılma hakkı ve memurlara "beslenme ilkesi" uyarınca mahkemelerde "yeterli bakım" için dava açma imkânı tanıyarak grev yasağını yeterince telafi etmiştir.

Sözleşme'nin 11. maddesiyle ilgili olarak, Federal Anayasa Mahkemesi, grev yasağını bu hükümle uyumlu bulmuş ve 11 § 2 maddesinin ilk cümlesi ("Bu hakların kullanılmasına, yasayla öngörülmüş ve demokratik bir toplumda ulusal güvenlik, kamu güvenliği, suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için gerekli olan sınırlamalar dışında hiçbir sınırlama getirilemez.") çerçevesinde haklı sebeple gerekçelendirildiğini belirtmiştir. Mahkeme ayrıca, başvurucuları, Sözleşme kapsamında kısıtlamalar getirilebilecek "Devlet idaresinin üyeleri" olarak görmüştür.

İhlal İddiaları:Başvurucular, Sözleşme'nin 11. (toplama ve örgütlenme özgürlüğü) ve 14. (ayrımcılık yasağı) maddelerine dayanarak, çalışma saatleri içinde bir greve katıldıkları için kendilerine karşı uygulanan disiplin tedbirlerinin yanı sıra devlet memurlarının grev yapmasına ilişkin genel yasağın kanunla öngörülmediğinden, orantısız olduğundan ve sözleşmeli olarak istihdam edilen öğretmenlerle karşılaştırıldığında ayrımcılık teşkil ettiğinden şikâyetçi olmuşlardır. Başvurucular ayrıca, Sözleşme'nin 6 § 1 maddesi (adil yargılanma hakkı) kapsamında, Federal Anayasa Mahkemesi'nin ilgili uluslararası anlaşmaları dikkate almadığından şikâyetçi olmuşlardır.

Başvurular, 10 Aralık 2019 tarihinde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne yapılmıştır. 6 Eylül 2022'de Daire, Büyük Daire lehine olacak şekilde dosyadan el çekmiştir.

1 Mart 2023'te Strasbourg İnsan Hakları Binasında halka açık bir duruşma gerçekleşmiştir.

Karar, aşağıdaki gibi on yedi yargıçtan oluşan Büyük Daire tarafından verilmiştir:

Síofra O'Leary (İrlanda), Mahkeme Başkanı,
 Georges Ravarani (Lüksemburg),
 Marko Bošnjak (Slovenya),
 Gabriele Kucsko-Stadlmayer (Avusturya),
 Pere Pastor Vilanova (Andorra),
 Arnfinn Bårdsen (Norveç),
 Faris Vehabović (Bosna Hersek),
 Egidijus Kūris (Litvanya),
 Stéphanie Mourou-Vikström (Monako),
 Alena Poláčková (Slovakya),
 Georgios A. Serghides (Kıbrıs),
 Tim Eicke (the Birleşik Krallık),
 Lətif Hüseyinov (Azerbaycan),
 Raffaele Sabato (İtalya),
 Anja Seibert-Fohr (Almanya),
 Diana Sârcu (Moldova Cumhuriyeti),
 Mykola Gnatovskyy (Ukrayna),

Ve ayrıca Johan Callewaert, Büyük Daire Yazı İşleri Müdür Yardımcısı.

Karar _____ :

Madde 11

Mahkeme, sendika özgürlüğünün bağımsız bir hak olmadığını, Sözleşme'nin 11. maddesinde tanınan örgütlenme özgürlüğünün özel bir görünümü olduğunu yinelemiştir. Zaman içinde, sendika kurma ve sendikaya üye olma hakkı, kapalı işyeri sözleşmelerinin yasaklanması, bir sendikanın üyeleri adına söyleyeceklerini dinlemesi için işvereni ikna etmeye çalışma hakkı ve toplu pazarlık hakkı sendika özgürlüğünün temel unsurları olarak bu özgürlüğün temel unsurları olarak ortaya konacak şekilde daha ayrıntılı olarak açıklanmıştır. Grev yasağının, Sözleşme'nin 11. maddesi kapsamında sendika özgürlüğünün temel bir unsurunu etkileyip etkilemediği bugüne kadar açık bırakılmıştır.

Grev yasağının sendika özgürlüğünün temel bir unsurunu etkileyip etkilemediğini cevaplamak için Mahkeme, davalı Devlet tarafından sendika özgürlüğünü güvence altına almak için alınan tedbirlerin bütünü ve sendikalara ve üyelerine çıkarlarını savunmak için tanınan alternatif araçları ve hakları dikkate almak zorunda kalmıştır. Mahkeme, toplu pazarlık, ilgili sektör ve belirli işçilerin pozisyonları gibi ilgili sistemdeki çalışma ilişkilerinin diğer yönlerini de dikkate almıştır. Grev yasağının belirli bir bağlamda sendika özgürlüğünün temel bir unsurunu etkilemediği durumlarda bile, doğrudan endüstriyel eylemle ilgili olması halinde temel bir sendikal faaliyeti etkileyecektir. Her durumda, Devlete tanınan takdir yetkisi ("takdir marjı") sınırlıdır.

Başvurucular, çalışma saatleri içinde greve katılmaları nedeniyle tedbirlere maruz kalmışlardır. Bu nedenle bu tedbirler, örgütlenme özgürlüklerine bir müdahale teşkil etmiştir. Söz konusu tedbirler, Anayasa'nın 33. maddesinin 5. fıkrasına ve farklı eyaletlerin Memur Statüsü Kanunları ile Devlet Memurları Kanunları'nın ilgili kısımlarına dayanmaktadır. Federal Anayasa Mahkemesi, Anayasa'nın tüm memurlar için böyle bir grev yasağı öngördüğü yorumunu istikrarlı bir şekilde yapmıştır. Dolayısıyla bu kısıtlama, kanunla öngörülmüştür. Hükümetin, memurların grev yapmasına getirilen kısıtlamanın, istikrarlı bir yönetimin sürdürülmesini, Devlet işlevlerinin yerine getirilmesini ve Devletin ve kurumlarının düzgün işleyişini sağlamak olduğu yönündeki argümanı, Mahkeme tarafından meşru bir amaç olarak kabul edilmiştir.

Mahkeme, bu statüdeki öğretmenler de dahil olmak üzere devlet memurlarının grev yasağının mutlak olduğunu ve "ciddi" bir kısıtlama olarak nitelendirilebileceğini gözlemlemiştir. Tüm memurlar için genel bir grev yasağı, Sözleşme kapsamında belirli sorunları gündeme getirmiştir.

Başvurucuların uluslararası iş hukukuna ilişkin argümanlarıyla ilgili olarak Mahkeme, Almanya'nın başvurucular gibi tüm memurların grev yapmasını yasaklayan yaklaşımının uluslararası eğilimle uyumlu olmadığını kaydetmiştir. Uzmanlaşmış uluslararası belgeler kapsamında kurulan uluslararası izleme organları, Almanya'daki bu statüye dayalı yasağı defalarca eleştirmiştir. Mahkeme, bu organlar tarafından gerçekleştirilen analizi sorgulamaksızın, görevinin, başvuruculara uygulanan ilgili iç hukukun, Sözleşme'nin 11 § 2 maddesinin gerektirdiği şekilde orantılı olup olmadığını belirlemek olduğunu ve yargı yetkisinin Sözleşme ile sınırlı olduğunu yinelemiştir.

Grev, sendika faaliyetinin önemli bir parçası olsa da sendika ve üyelerinin çıkarlarını korumak için tek yol değildir. Sendika kurma ve bu sendikalara katılma hakkı, bu haktan yararlanan başvurucular dâhil Alman devlet memurlarına tanınmıştır. Memurlar, devlet memurlarına ilişkin yasama metinleri hazırlanırken devlet memurlarının kurduğu sendikalara yasal olarak katılım hakkına sahipti. Mahkeme, Sözleşme'ye taraf diğer ülkelerin, ilgili işçilerin grev yasağını telafi etmek amacıyla, çalışma koşullarının belirlenmesi sürecine sendikaların katılımına ilişkin benzer haklar sağlamadığını gözlemlemiştir. Ayrıca, devlet memurlarının, memurun derecesi ve sorumlulukları ile orantılı ve mevcut ekonomik ve mali koşulların gelişimi ve genel yaşam standardı ile uyumlu ("beslenme ilkesi") "yeterli bakım" sağlanması konusunda anayasal bir hakları vardı ve memurlar, bu haklarını mahkemede arayabilirlerdi.

Farklı kurumsal güvencelerin çeşitliliği, bir bütün olarak, devlet memuru sendikalarının ve devlet memurlarının kendilerinin ilgili çıkarlarını etkili bir şekilde savunmalarını sağlamıştır. Alman memurlar arasındaki yüksek sendikalaşma oranı, memurlara sağlanan sendikal hakların uygulamada ne kadar etkili olduğunu göstermektedir. Grev yasağı, memurların sendika özgürlüğünü içerikten yoksun hale getirmemiştir.

Dahası, başvuruçulara karşı alınan disiplin tedbirleri ağır değildi ve etkili kamu idaresi yoluyla Sözleşme'de yer alan hakların korunmasını sağlamak gibi önemli bir amaç gütmekteydi (somut olayda, diğerlerinin eğitim hakkı) ve yerel mahkemeler bu tedbirleri haklı çıkarmak için ilgili ve yeterli gerekçeler göstermiş, çatışan menfaatleri tartmış ve yerel yargılama boyunca Mahkeme'nin içtihadını göz önünde bulundurmuştur. Almanya'da devlet memuru statüsündeki öğretmenlerin fiili istihdam koşulları, mevcut davada itiraz edilen tedbirlerin orantılılığı lehine daha da güçlenmiştir; aynı şekilde, grev hakkına sahip sözleşmeli Devlet çalışanı statüsü altında Devlet okulu öğretmenleri olarak çalışma imkânı da bunu desteklemiştir.

Dolayısıyla Mahkeme, başvuruçulara karşı alınan tedbirlerin Devletin takdir yetkisini aşmadığı ve izlenen önemli meşru amaçlarla orantılı olduğu sonucuna varmıştır. Sonuç olarak Madde 11 ihlal edilmemiştir.

Madde 14 (Madde 11 ile Bağlantılı olarak)

Mahkeme, başvuruçuların yerel mahkemeler önünde yasal olarak temsil edildiğini ve sundukları detaylı dilekçelerini dikkate alan mahkeme, başvuruçuların Federal Anayasa Mahkemesi önünde bu şikâyeti dile getirmediğine hükmetmiştir. İlk olarak yerel mahkemelere bu şikâyeti değerlendirme şansı verilmesi gerektiğinden, başvurunun bu kısmı, iç hukuk yollarının tüketilmemesi sebebiyle kabul edilemezdir.

Madde 6 § 1

Başvuruçular, devlet memurlarının grev hakkına ilişkin argümanlarının Federal Anayasa Mahkemesi tarafından uluslararası iş hukuku kapsamında ele alınmadığını iddia etmişlerdir. Mahkeme, Federal Anayasa Mahkemesi'nin davanın ana konusunu ele alırken uluslararası iş hukukunu dikkate almış olması nedeniyle şikâyetlerin kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

Muhalefet Serhi

Hâkim Ravarani, mutabık görüş açıklamıştır. Hâkim Serghides ise muhalif görüş açıklamıştır. Bu görüşler karara eklenmiştir.

ÇEVİREN : Av. Burak Demir (Sicil No: 61872)

Başvuru Adı : Narbutas/Litvanya

Başvuru No : 14139/21

Başvuru Tarihi : 15.02.2021

Karar Tarihi : 19.12.2023

Konu : Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Narbutas/Litvanya (başvuru no. 14139/21) davasına ilişkin bugünkü Daire kararında, oybirliğiyle;

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 3. maddesinin (insanlık dışı ve aşağılayıcı muamele yasağı) ihlal edilmediğine,

Madde 5 § 1'in (özgürlük ve güvenlik hakkı) ihlal edildiğine,

Madde 8'in (özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı) ihlaline,

Madde 10'un (ifade özgürlüğü) ihlaline ve

1 No.lu Ek Protokol'ün 1. maddesinin (mülkiyetin korunması) ihlal edildiğine hükmetmiştir.

Dava, Šarūnas Narbutas'ın Mart 2020'de Litvanya Hükümeti tarafından bir İspanyol ilaç şirketinden 300.000'den fazla covid-19 testinin satın alınmasına dahil olmasıyla ilgili yüksek profilli bir ceza soruşturması bağlamında kendisine uygulanan çeşitli tutuklama tedbirleriyle ilgilidir. Narbutas o dönemde Sağlık Bakanlığı ile ilgili şirket arasında aracılık yapmakta ve bu aracılık sonucunda satılan her tespit kiti için kendisine 1 avro (EUR) ödenmektedir.

Mahkeme özellikle Bay Narbutas'ın geçici tutukluluğunun kanunla öngörülen bir usule uygun olmadığını tespit etmiştir (Madde 5).

Yetkililerin, Bay Narbutas'ın itibarını ciddi şekilde zedeleyen özel bilgileri yayınlaması için hiçbir gerekçe bulunmamaktadır (Madde 8).

Bay Narbutas'ın mülküne el konulmasıyla ilgili olarak, bu tedbir orantılı olmamış ve karar, Narbutas'ın ihtiyaçları ile kamunun ihtiyaçları arasında doğru bir denge kurmamıştır (1 no.lu Protokol'ün 1. maddesi)

Olaylar : Başvurucu Šarūnas Narbutas, 1988 doğumlu bir Litvanya vatandaşıdır ve Vilnius'ta yaşamaktadır. 2013-19 yılları arasında Litvanya Kanser Hastaları Koalisyonu'nun başkanlığını ve daha sonra yönetim kurulu üyeliğini yapmıştır. 2014-16 yıllarında Litvanya Cumhurbaşkanı'nın hukuk danışmanlığını yapmıştır. Ayrıca, ağırlıklı olarak halk sağlığı alanında çalışan çeşitli kamu kurumlarının yönetim kurullarında görev yapmıştır.

Şubat 2020'de covid-19 virüsünün yayılması nedeniyle Litvanya'da olağanüstü hal ve ulusal tecrit ilan edilmiştir. Yetkililer, pandemi ile başa çıkmak için gerekli tıbbi malzemeleri temin etmek için çabalamıştır.

Bu süre zarfında Bay Narbutas, Litvanya için covid 19 testlerinin satın alınması konusunda görüşmeler yapmış ve bir İspanyol ilaç şirketiyle, şirketin Litvanya Hükümetine sattığı her bir covid-19 testi için 1 avro (EUR) ödenmesi konusunda bir sözleşme imzalamıştır. Toplam maliyeti 5,157,120 Avro olan 303,360 test satın alınmıştır. Bay Narbutas'a Haziran 2020'ye kadar ödeme yapılmıştır.

21 Temmuz 2020 tarihinde Özel Soruşturma Servisi, başvurucuya rüşvetle ilgili suçlamalardan şüpheli olduğunu bildirmiş ve geçici olarak gözaltına almıştır. Bu karar, kaçacağı veya soruşturmaya müdahale edeceği iddiası nedeniyle alınmış ve mahkeme tarafından tutuklama kararı alınması mümkün olmamıştır. Mahkeme kararıyla evi ve arabası aranmıştır.

Ayrıca tutukluluk kararına itiraz etmiştir. Ağustos 2020'de tedavi amacıyla Sağlık Bakanlığı hastanelerine girmesine izin verilmiş ve daha sonra ev hapsinden serbest bırakılmıştır.

Bu arada, Temmuz 2020'de savcı, olası bir hukuk davasına, müsadere kararına veya genişletilmiş müsadere kararına karşı güvence altına almak için Bay Narbutas'ın banka hesaplarına ve arabasına el konulmasını emretmiştir. Şikâyetlerinin ardından savcı, masrafları için aylık 607 Avro kullanmasına izin vermiştir. Mahkemeye başvurarak, bu miktarın aylık 6.000 Avro'nun üzerinde olması gereken temel ihtiyaçlarını karşılamadığından şikâyet etmiş ve iddia edilen rüşvetin değerinden daha fazla değere sahip mülküne el konulmasının orantısız olduğunu ileri sürmüştür. Her iki noktada da başarısız olmuştur. Şubat 2021'de mahkemeler kullanabileceği miktarı aylık 1.000 Avro'ya çıkarmış, ancak bu miktarı da yetersiz bulmuştur. Ancak 25 Mart 2022'de mahkemeler el konulan fonları rüşvetin iddia edilen değeriyle sınırlandırmıştır.

21 Temmuz 2020'de Özel Soruşturma Servisi, Bay Narbutas'ın adını taşıyan, iş geçmişinin bir kısmını açıklayan ve hakkındaki iddiaları detaylandıran bir basın açıklaması yayınlamıştır. Bunu medyada geniş yer bulan haberler takip etmiştir. Litvanya Cumhurbaşkanı, Sağlık Bakanı ve Seimas'ın birkaç üyesi de dahil olmak üzere üst düzey kamu figürleri de savcı gibi medyada dava hakkında yorum yapmıştır. Ağustos 2020'de Bay Narbutas, savcı tarafından mahkeme öncesi soruşturmaya ilgili herhangi bir bilgiyi yetkisiz kişilere ifşa etmemesi konusunda uyarılmıştır. Narbutas, medyadaki bu dengesizlik hakkında savcılığa ve ardından mahkemelere

şikayette bulunmuş ve savcının bilgileri kamuya açıkladığı için yorum yapabilmesi gerektiğini savunmuştur.

Mayıs 2023'te Bay Narbutas ilk derece mahkemesi tarafından tüm suçlamalardan beraat ettirilmiştir. Dava temyiz mahkemesinde görülmeye devam etmektedir.

İhlal İddiaları : Sözleşme'nin 3. (insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele yasağı), 5 § 1 (özgürlük ve güvenlik hakkı), 6 § 2 (masumiyet karinesi), 8 (özel ve aile hayatına saygı hakkı) ve 10. (ifade özgürlüğü) maddelerine ve 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesine (mülkiyetin korunması) dayanarak Bay Narbutas, kanser hastası olmasına rağmen hastanelere girişinin yasaklandığından; tutukluluğunun hukuka aykırı ve gereksiz olduğundan; Cumhurbaşkanı, Sağlık Bakanı ve Seimas'ın bazı üyelerinin kamuoyuna kendisinin suçlu olduğunu ima eden açıklamalar yaptığından şikayetçi olmuştur; Soruşturma makamlarının, tam adı da dahil olmak üzere dava hakkında medyaya aşırı bilgi verdiğini ve böylece itibarına zarar verdiğini; bilgilerin çoğu zaten kamuya açık olmasına rağmen, yargılama öncesi soruşturma ile ilgili bilgileri ifşa etmemesi konusunda resmi olarak uyarıldığını; ve mallarına el konulmasının orantısız olduğunu iddia etmiştir.

Başvuru Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne 15 Şubat 2021 tarihinde yapılmıştır.

Karar, aşağıdaki şekilde yedi hâkimden oluşan bir Daire tarafından verilmiştir:

Arnfinn Bårdsen (Norveç), *Başkan*,

Jovan Ilievski (Kuzey Makedonya),

Egidijus Kūris (Litvanya),

Pauliine Koskelo (Finlandiya),

Frédéric Krenç (Belçika),

Diana Sârcu (Moldova Cumhuriyeti),

Davor Derenčinović (Hırvatistan),

ve ayrıca Bölüm Yazı İşleri Müdürü Hasan Bakırcı.

Karar :

Madde 5

Taraflar arasında, 21 Temmuz 2020 sabah 8.01'den 22 Temmuz 2020 akşam 5.15'e kadar Bay Narbutas'ın geçici olarak gözaltına alındığı ve dolayısıyla özgürlüğünden mahrum bırakıldığı konusunda herhangi bir ihtilaf bulunmamaktadır. Bu geçici gözaltı kararı, Özel Soruşturma

Servisi tarafından (Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 140 § 2 maddesi uyarınca) mahkeme kararı olmaksızın verilmiştir.

Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 140 § 2 maddesi, diğer koşulların yanı sıra, böyle bir kararın acilen alınmasının mümkün olmadığı durumlarda, kolluk kuvvetlerinin bir kişiyi mahkeme kararı olmaksızın 48 saate kadar geçici olarak gözaltında tutmasına izin vermektedir. Bay Narbutas'ın davasında, yerel makamların veya mahkemelerin hiçbiri, mahkeme kararı almanın neden mümkün olmadığına dair yeterli bir açıklama yapmamıştır. Ayrıca, Litvanya yasaları şüphelinin kaçmasını veya yargılamaya müdahale etmesini önlemek için herhangi bir uzunlukta gözaltının gerekli olmasını gerektirmektedir, ancak yetkililer Bay Narbutas'ın kendi davasında gözaltının gerekliliğine itiraz ettiği ilgili ve yerinde argümanlara değinmemiştir.

Bu nedenlerle, Bay Narbutas'ın geçici olarak gözaltına alınması hukuka uygun olmamış ve özgürlük ve güvenlik hakkını ihlal etmiştir.

Madde 8

Mahkeme, dava hakkında kamuoyuna bilgi verilmesinin, bu davada Covid-19 testlerinin satın alınmasıyla ilgili olarak kamu yararını ilgilendiren bir tartışmaya katkıda bulunduğunu kabul etmiştir. Ancak, Bay Narbutas'ın o dönemde bir politikacı veya kamu görevlisi olmadığı gerçeğini (bir üniversite öğretim görevlisi, özel bir şirketin yöneticisi ve serbest çalışan bir danışmandı) alakalı bulmuştur. Mahkeme'ye göre, daha önceki kamusal rolü onu bir politikacı veya kamu görevlisi ile karşılaştırılabilir kılmazken, şöhreti de kimliğinin ifşa edilmesini haklı çıkaracak düzeyde değildir.

Ayrıca, kimliğinin ifşa edilmesi medyanın davaya olan ilgisini büyük ölçüde artırmıştır. Kolları arkadan kelepçelenmiş gibi görünerek polis memurları tarafından mahkemeye götürülürken kimliğini korumasının hiçbir yolu yoktur. Bu polis eskortun görüntüleri daha sonra yayınlanarak kamuoyunun dikkatini çekmiştir.

Genel olarak, soruşturma makamları tarafından yayınlanan bilgiler ve bunların yayınlanma şekli, kamuoyunu bilgilendirme ihtiyacı ile gerekçelendirilmemiş ve Bay Narbutas'ın itibarına ciddi zarar vermiştir. Dolayısıyla, özel hayata saygı hakkı ihlal edilmiştir.

1 no.lu Protokol'ün 1. Maddesi

Mahkeme, Bay Narbutas'ın 350.000 avro (EUR) içeren tüm banka hesaplarına (bir süre boyunca hiçbir parasına erişememiştir) ve gelecekteki gelirlerine ve arabasına el konulmasının sert ve kısıtlayıcı olarak görülmesi gerektiğini düşünmüştür. Bu tedbir, kendisinin ihtiyaçları

göz önünde bulundurulmaksızın uygulanmış ve ancak savcılığa yaptığı şikâyetlerin ardından yeniden değerlendirilmiştir.

Mahkeme, Bay Narbutas'ın kanser ilaçları ve devam eden ceza davasında hukuki savunma da dahil olmak üzere ihtiyaçları için kendisine aylık 6,000 Euro verilmesini talep ettiğinde, yetkililerin gerekçe göstermeden bunu reddettiğini kaydetmiştir.

Ulusal mahkemeler bu kısıtlamaları, söz konusu mülkün gelecekte hukuk davalarına konu olması veya müsadere edilmesi ihtimaliyle gerekçelendirmiştir (Litvanya hukukuna göre hukuk davaları uzun bir süre içinde açılabilir). Ancak Mahkeme, Bay Narbutas'ın mal varlığına ve gelecekteki tüm gelirlerine el konulmasının, tedbirin orantılılığı değerlendirilmeden yapıldığına ve kamu yararı ile temel hakları arasında adil bir denge kurulmadığına karar vermiştir.

Dolayısıyla, 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesi ihlal edilmiştir.

Diğer Maddeler

Mahkeme, Bay Narbutas'ın kanser teşhisi nedeniyle hastanelere girişine getirilen kısıtlamanın kendisinde stres ve endişe yaratmış olması gerektiğine karar vermiştir. Bununla birlikte, kısıtlama üç hafta içinde kaldırıldığı ve Bay Narbutas bunun sağlığı üzerinde bir etkisi olduğunu göstermediği için, durumun 3. maddeyi ilgilendirecek kadar ağır olmadığına karar vermiştir. Dolayısıyla, bu hüküm ihlal edilmemiştir.

Bay Narbutas'ın 6 § 2 maddesi kapsamındaki şikâyeti, iç hukuk yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olarak belirtilmiştir. Bay Narbutas, Hükümet tarafından ileri sürülen, kendisinin suçlu olduğunu ima eden kamuya mal olmuş kişilerle ilgili olarak Devlete karşı şeref ve haysiyetinin korunması için bir hukuk davası açabileceği, ancak bunu yapmadığı iddiasını reddetmemiştir.

Mahkeme, 10. maddeyle ilgili olarak bir ihlal tespit etmiştir. Mahkeme, söz konusu bilgilerin önemli bir kısmının halihazırda kamu malı olması ve medyada yer alması nedeniyle, Bay Narbutas'a neyi ifşa edip edemeyeceği konusunda daha ayrıntılı bir açıklama yapmanın yetkililere düştüğüne karar vermiştir. Mahkeme, genel olarak ceza soruşturmalarında ifşa etmeme yükümlülüğünün gerekliliğini yinelemiş, ancak bu davadaki kısıtlamaların demokratik bir toplumda orantılı veya gerekli olduğunun gösterilemediğine karar vermiştir.

Adil Tazmin(Madde 41):

Mahkeme, Litvanya'nın başvurucuya maddi tazminat olarak 768,94 Euro ve manevi tazminat olarak 26.000 Euro ödemesine karar vermiştir.

ÇEVİREN:Av. Irmak Uzun (Sicil No: 67655)

Başvuru Adı : M.L. v./Polonya

Başvuru No : 40119/21

Başvuru Tarihi : 26.07.2021

Karar Tarihi : 14.12.2023

Konu : Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, kürtaj hakkına getirilen kısıtlamalarla ilgili M.L. v. Polonya (başvuru no. 40119/21) davasında bugün verdiği Daire kararında ikiye karşı beş oyla Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 8. maddesinin (özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı) ihlal edildiğine karar vermiştir.

Başvurucu, özellikle 2020 tarihli bir Anayasa Mahkemesi kararının ardından fetal anormallik durumunda yasal kürtaja erişiminin yasaklandığını iddia etmiştir. Başvurucu hamile kalmış ve fetüse trizomi 21 teşhisi konulmuştur. Anayasa Mahkemesi kararından kaynaklanan mevzuat değişiklikleri yürürlüğe girmesiyle hastanede yapılması planlanan kürtaj iptal edilmiştir. Polonya'da kürtaj yaptıramayan kadın, işlem için yurtdışındaki özel bir kliniğe gitmek zorunda kalmıştır.

Mahkeme, kürtaj için ciddi bir masrafla ve aile desteğinden uzakta yurtdışına gitmeye zorlayan söz konusu mevzuat değişikliklerinin kendisi üzerinde önemli bir psikolojik etki yaratmış olması gerektiğini tespit etmiştir.

Haklarına ve özellikle de hak kazanmış ve hali hazırda uygulanması planlanmış tıbbi bir prosedüre yönelik bu tür bir müdahale, kendisini keyfiliğe karşı uygun güvencelerden mahrum bırakan bir durum yaratmıştır.

Üstelik başvurucunun haklarını etkileyen kararı veren Anayasa Mahkemesi üyeleri ciddi usulsüzlüklerle lekelenmiş bir prosedürle atanmış yargıçlardan oluşmuştur.(bkz. Mahkeme'nin 2021 Xero Flor/Polonya davasında verdiği önceki karar).

Buna paralel olarak, Mahkeme bugün oybirliğiyle, yasada yapılan değişikliklerin kendilerini fetal anormallik durumunda bile hamileliği devam ettirmeye zorlaması nedeniyle potansiyel hak ihlali mağduru olduklarını iddia eden çocuk doğurma yaşındaki 927 kadının davasını kabul edilemez ilan etmiştir. Önde gelen A.M. ve Diğerleri/Polonya davasında olduğu gibi, Mahkeme, bu başvuru sahiplerinin yasal değişikliklerden doğrudan etkilenme riski altında olduklarını kanıtlayan herhangi bir delil sunamadıklarını tespit etmiştir. Bu nedenle, Avrupa Sözleşmesi anlamında "mağdur" olduklarını iddia edememişlerdir. M.B. / Polonya (no. 3030/21) ve diğer 926 başvuru hakkındaki bu karar nihaidir.

Olaylar:Başvurucu M.L., 1985 doğumlu bir Polonya vatandaşıdır ve Varşova'da yaşamaktadır. Polonya'da yasal kürtaj koşulları Aile Planlaması, İnsan Fetüsünün Korunması ve Gebeliğin Sonlandırılmasına İzin Veren Koşullar Hakkında Kanun (Ustawa o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży - "1993 Yasası") ile belirlenmiştir.

Başlangıçta 1993 Yasası, gebeliğin annenin hayatını veya sağlığını tehlikeye atması, fetal anormallik riskinin yüksek olması veya gebeliğin tecavüz veya ensest sonucu olduğuna inanılan gerekçelerin

olmak üzere yasal kürtajın mümkün olduğu üç durumu temin ediyordu. 1997 yılında, zor yaşam koşulları veya zor kişisel durumlar nedeniyle kürtaja izin verecek şekilde değiştirilmiştir. Ancak kısa bir süre sonra Anayasa Mahkemesi bu değişikliğin Anayasa'ya uymadığına karar vermiştir.

Bu durum 104 milletvekili tarafından yapılan başvuru üzerine Anayasa Mahkemesi tarafından 22 Ekim 2020 tarihinde verilen karara kadar değişmeden kalmıştır. Anayasa Mahkemesi özellikle 1993 tarihli kanunun 4a(1)2 ve 4a(2) bölümlerinin, yani fetal anormallikler nedeniyle yasal kürtaja ilişkin hükümlerin Anayasa ile uyumlu olmadığına karar vermiştir. Bu karar 27 Ocak 2021 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

M.L.'ye 28 Ocak 2021 tarihinde Varşova'daki bir hastanede yasal kürtaj yapılması planlanmıştır. Kendisi 2020 yılında hamile kalmış ve yaklaşık 14 haftalıkken fetüse trizomi 21 teşhisi konulmuştu. Doktoru iç hukukta yapılan değişiklikler göz önüne alındığında Varşova'daki hastanede veya Polonya'daki başka bir sağlık kurumunda kürtaj yaptıramayacağını bildirdi. İşlem için verilen randevu iptal edildi.

M.L. nihayetinde Hollanda'ya gitti ve hamileliği 29 Ocak 2021 tarihinde özel bir klinikte sonlandırıldı.

İhlal İddiaları :M.L., 3. maddeye (insanlık dışı ve aşağılayıcı muamele yasağı) ve 8. maddeye (özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı) dayanarak ağır hasta bir çocuğu doğurmak veya kürtaj yaptırmak için yurt dışına gitmek arasında seçim yapmaya zorlandığını ve bu durumun ciddi duygusal acı çekmesine neden olduğunu, haklarına getirilen bu kısıtlamanın "kanunla emredilmediğini" ve kısıtlama kararını veren hakimlerin 6. maddeyi (adil yargılanma hakkı) ihlal eden bir usulle atandığından şikayetçi olmuştur.

Başvuru 26 Temmuz 2021 tarihinde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne yapılmıştır.

Avrupa Hukuk ve Adalet Merkezi (ECLJ); Ordo Iuris - Hukuk Kültürü Enstitüsü; Polonya Çocuk Ombudsmanı; Helsinki İnsan Hakları Vakfı (HFHR); ve Avrupa Ulusal İnsan Hakları Kurumları Ağı (ENNHRI) üçüncü taraf olarak müdahil olma izni almışlardır.

Karar, aşağıdaki gibi yedi yargıçtan oluşan bir Daire tarafından verilmiştir:

Alena Poláčková (Slovakya), Başkan, Krzysztof Wojtyczek (Polonya),

Péter Paczolay (Macaristan),

Ivana Jelić (Karadağ),

Gilberto Felici (San Marino), Erik Wennerström (İsveç), Raffaele Sabato (İtalya),

ve Renata Degener, Bölüm Kayıt Memuru.

Karar _____ :

Mahkeme, başvuruçunun şikayetlerinin yalnızca Sözleşme'nin 3. ve 8. maddeleri kapsamında incelenmesi gerektiğine karar vermiştir.

Mahkeme, oy çokluğuyla, 3. maddeye ilişkin şikayetin kabul edilemez olduğuna karar vermiştir. Başvuruçunun duygusal ve zihinsel acı çektiğini kabul etmekle birlikte, şikayetin 3. madde kapsamına girmesi için gereken ciddiyet eşliğinin karşılanmadığını tespit etmiştir.

Bununla birlikte, Polonya'da fetal anormallik durumunda kürtaj yasağının, sağlık ve esenlik nedenleriyle talep edildiğinde, başvurunun özel hayatına saygı hakkı kapsamına girdiğini tespit etmiştir. Oy çokluğuyla, 8. maddeye ilişkin şikayetin kabul edilebilir olduğuna karar vermiştir.

Söz konusu yasağın, başvurunun özel yaşam hakkına bir müdahale teşkil ettiğini tespit etmiştir. Anayasa Mahkemesi'nin kararı, başvurunun hastane randevusunun iptal edilmesine ve neredeyse anında kürtaj olmak için yurtdışına gitmekten başka bir seçeneğinin kalmamasına yol açmıştır.

Mahkeme, Avrupa Sözleşmesi'nin tamamının hukukun üstünlüğü ilkesinden ilham aldığını yinelemiştir. Dolayısıyla 8. Madde haklarına yönelik herhangi bir müdahalenin, bizzat "yasal" olan bir organdan gelmemesi demokratik bir toplumda gereksinim duyulan meşruiyetten yoksun kılacaktır.

Ancak Mahkeme, başvurunun haklarını etkileyen kararı veren Anayasa Mahkemesi'nin 2021 tarihli Xero Flor/Polonya kararında Sözleşme'yi ihlal ettiğini tespit ettiği bir usulle atanan yargıçları içerdiğini tespit etmiştir. Mahkeme bu kararında özellikle Anayasa Mahkemesi yargıçlarının seçim usulünde ciddi usulsüzlükler olduğuna hükmetmişti.

Özellikle, Aralık 2015'te Polonya Cumhurbaşkanı eski Sejm (Parlamentonun alt kanadı) tarafından Anayasa Mahkemesine yasal olarak seçilen üç hakime yemin ettirmeyi reddetmişti. Bunun üzerine yeni Sejm, daha önce doldurulmuş olan koltuklara üç yeni yargıç seçmişti. Bu yeni yargıçlardan biri ve (bu arada vefat eden) diğer ikisinin yerine geçenler 2020 yılında fetal anormallikler nedeniyle yasal kürtaja ilişkin hükümlerin Anayasa'ya aykırı olduğuna hükmeden kararı veren Anayasa Mahkemesi'nin kürsüsünde yer almışlardır.

Bu nedenle Mahkeme, başvurunun haklarına yapılan müdahalenin hukukun üstünlüğü gerekliliklerine uygun bir organ tarafından verilmediği için Sözleşme'nin 8. maddesi bakımından hukuka uygun olmadığına karar vermiştir.

Ayrıca, Anayasa Mahkemesi'nin kararı başvurunun hak kazandığı ve hali hazırda başlatılmış olan prosedüre müdahale etmiş ve başvurucuyu keyfiliğe karşı uygun güvencelerden mahrum bırakan bir durum yaratmıştır.

Sonuç olarak, başvurunun haklarına yapılan müdahale 8. maddeyi ihlal etmek suretiyle "hukuka uygun" olmamıştır.

Adil Tazmin (Madde 41)

Mahkeme, Polonya'nın başvurucuya manevi tazminat olarak 15,000 Euro (EUR) ve maddi tazminat olarak 1,004 EUR ödemesine karar vermiştir.

Ayrı Görüşler

Yargıçlar Paczoly ve Wojtyczek ortak bir muhalefet şerhi sunarken, yargıçlar Jelić, Felici ve Wennerstrom aynı görüşte olduklarını belirtmişlerdir. Bu görüşler kararın ekinde yer almaktadır.

ÇEVİREN: Av. Sidar Güney (Sicil No: 68997)

Başvuru Adı : O.J. ve J.O. v. Gürcistan ve Rusya

Başvuru No : 42126/15 ve 42127/15

Başvuru Tarihi : 21 Ağustos 2015

Karar Tarihi : 19 Aralık 2023

Konu : Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, O.J. ve J.O. v. Gürcistan ve Rusya (başvuru no. 42126/15 ve 42127/15) davasında bugünkü Daire kararında oybirliğiyle; Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 5/1-a,c (özgürlük ve güvenlik hakkı) ve 6/1,3-c (adil yargılanma hakkı) maddelerinin Rusya Federasyonu tarafından ihlal edildiğine karar vermiştir. Gürcistan tarafından ihlal bulunmamıştır.

Söz konusu dava; halihazırda Gürcistan hükümetinin *de facto* kontrolü dışında kalan bölge olan Abhazya Özerk Cumhuriyetinde iki kişinin casusluk suçlamasıyla iki kişinin yakalanması, tutuklanması ve cezalandırması ile ilgilidir.

Mahkeme; Gürcistan'ın o dönemde (2012-2016) Abhazya bölgesi üzerinde hiçbir kontrol sağlamamış olmasına karşın, olayların uluslararası kamu hukuku çerçevesinde tanınmış topraklarında gerçekleşmiş olması nedeniyle yargı yetkisine sahip olduğuna ulaşmıştır. Diğer taraftan Rusya hakkında ise Gürcistan v. Rusya (II) ([GC] 38263/08, §§ 174, 175, 295 ve 312 numaralı 21 Ocak 2021) davasındaki bulgulara atıf yaparak Mahkeme, Rusya'nın o bölge üzerinde sürekli etkin bir kontrol sağladığı ve şikayet konusu olaylarla ilgili yargı yetkisinin bulunduğu sonucuna varmıştır.

Sözleşme ihlali sorumluluğunu paylaşırma konusunda Mahkeme, Gürcistan'ın değil Rusya'nın sorumlu olduğuna kanaat getirmiştir. Mahkeme özellikle Gürcistan yetkililerinin, Abhazya'da yaşayanların Sözleşme kapsamında hak ve özgürlüklerini güvence altına almak için uygun ölçüde önlem aldıklarını göz önüne almıştır. Ayrıca, O.J. ve J.O.'nun on ay süren hedefli ve yoğun müzakerelerin ardından serbest bırakılmalarını sağlamışlar; Rus yetkilileri ise haberdar edildikten sonra başvuruların şikayetlerini ele almak için hiçbir çaba göstermemiştir.

Olaylar : Başvurucular O.J. 1977 doğumlu ve J.O. 1964 doğumlu Gürcistan vatandaşlarıdır.

Her ikisi de Gürcistan hükümetinin *de facto* kontrolü dışında bulunan, Abhazya'daki Tagiloni köyündeki J.O.'nun evinde 2012 Mart ayında yakalanmış ve *de facto* güvenlik görevlileri tarafından yapılan aramada evde iki el bombası ve bir av bıçağı bulunmuştur. Tutukluluk süreleri boyunca, Gürcistan Askeri İstihbarat Dairesi ve muhbirlerinden biriyle olan bağları hakkında sorgulanmışlardır. Haklarında casusluk suçundan ceza davası açılmış ve daha sonra Abhazya'nın *de facto* Yüksek Mahkemesi tarafından 2011 yılının başlarında Gürcistan Savunma Bakanlığı Askeri İstihbarat Dairesi'nin talimatları doğrultusunda hareket ederek Tagiloni köyünde bulunan Rus sınır muhafızı D.K.'yı muhbir olarak işe aldıkları ve Gürcistan yetkililerine bilgi aktarmak için aracı olarak hizmet ettikleri tespit edilerek suçlu

bulunmuşlardır. O.J. 11 yıl ve altı ay hapis cezası; J.O. ise 13 yıl hapis cezası ile patlayıcı madde ve soğuk silahın yasadışı bulundurulması sebebiyle suçlu bulunmuştur.

Başvuranlar, yakalandıkları ve sorgulanmaları sırasında *de facto* güvenlik görevlileri tarafından kötü muameleye maruz kaldıklarını ifade etmiştir. Sandalyeye kelepçeli halde dövüldüklerini ve basınçlı su ile sorgulamaya tabi tutulduklarını belirtmişlerdir. O.J.'nin iddia ettiğine göre dişleri, diş çekimi için kullanılan pens aletiyle gevşetilmiş ancak yerinden çıkarılmamış, ayrıca tacizle tehdit edilerek bunun görüntülerinin internete yükleneceği konusunda tehdit edilmiştir. J.O. ise boynuna bir ip bağlanarak boğulma anını simüle etmiştir. Sonrasında kendilerine atanmış avukatların tavsiyesi üzerine, her iki başvuru da Askeri İstihbarat Dairesi ile ilişkileri olduğunu itiraf etmiştir.

İkisi de *de facto* Yüksek Mahkemesine itiraflarının işkence altında alındığını söylemelerine rağmen, bu ifadelerin kendilerini mahkum etmek için kullanılan delillerin bir parçası olarak yer aldığını iddia etmiştir.

Her ikisi de Gürcistan yetkililerinin müdahalesi ve *de facto* Abhaz yetkilileri ile yapılan müzakereler sonucunda 10 Mart 2016'da serbest bırakılmıştır.

İhlal İddiaları : O.J. ve J.O., Sözleşmenin 3. (işkence yasağı), 5/1 (özgürlük ve güvenlik hakkı), 6/1 ve 6/3 (adil yargılanma hakkı) ve 13 (etkili başvuru hakkı) maddelerine dayanarak yakalama ve hukuka aykırı tutuklamaları sırasında *de facto* güvenlik görevlileri tarafından kötü muameleye maruz kaldıklarını iddia etmiştir. Adil bir duruşma ortamı sağlanmadığı ve şikayetlerine karşılık etkili başvuru yolu bulunmadığı belirtilmiştir.

Her iki başvuru Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine 21 Ağustos 2015'te yapılmıştır. Mahkeme, bunların tek bir kararla birlikte incelenmesine karar vermiştir.

Karar, şu şekilde oluşan yedi hakimli bir Daire tarafından verilmiştir:

Arnfinn **Bårdsen** (Norveç), *Başkan*,
 Jovan **Ilievski** (Kuzey Makedonya),
 Egidijus **Kūris** (Litvanya),
 Lado **Chanturia** (Gürcistan),
 Saadet **Yüksel** (Türkiye),
 Lorraine **Schembri Orland** (Malta),
 Diana **Sârcu** (Moldova Cumhuriyeti)
 ve ayrıca Hasan **Bakırcı**, *Yazı İşleri Müdürü*.

Karar : Rusya hakkında olan şikayetler bakımından Mahkeme, davanın oluşmasına sebebiyet veren olayların, Rusya'nın Avrupa Sözleşmesine taraf olduğu tarih olan 16 Eylül 2022'den önce meydana geldiği ve Rusya'nın yargı yetkisine sahip olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Sözleşmenin 1. maddesi kapsamında başvuruçuların Gürcistan ve Rusya'dan hangisinin yargı alanına girdiği değerlendirildiğinde Mahkeme, bu durumun sözleşmeye taraf devletin o bölge üzerinde etkili bir kontrolü olup olmadığı sorusuna bağlı olduğunu belirtmiştir. Her ne kadar Gürcistan Abhazya'daki *de facto* yetkililer üzerinde etkili kontrolü olmasa da uluslararası kamu hukuku çerçevesinde Abhazya, Gürcistan'ın toprağı olarak kabul edildiğinden o bölge üzerinde yargı yetkisi bulunmuştur. Ancak Gürcistan'ın bu bağlamdaki yükümlülüğü, alabileceği önlemi almak ile sınırlandırılmıştır. Rusya hakkında ise Gürcistan v. Rusya (II) ([GC] 38263/08, §§ 174, 175, 295 ve 312 numaralı 21 Ocak 2021) davasındaki bulgulara atıf yaparak Mahkeme, Rusya'nın o bölge üzerinde sürekli etkin bir kontrol sağladığını belirtmiştir. Bu sebeple Sözleşmenin 1. maddesi gereği şikayet konusu olaylar Rusya'nın yargı yetkisi içerisine girmiştir.

Madde 3

O.J. ve J.O., iddia ettikleri kötü muamele konusunda oldukça detaylı bir açıklama yapmış olsalar da mahkemeye, iddia ettikleri kötü muameleye maruz kaldıklarını gösteren, örneğin tutuklama sonrası tıbbi belgeler veya avukatları veya aile üyeleri tarafından yapılan açıklamalar gibi materyaller sunulmamıştır. Bu nedenle, 3. madde kapsamındaki şikayetleri reddedilmiştir.

Madde 5/1

Mahkeme, başvuruçuların Abhazya'da hukuka aykırı şekilde tutuklandıkları, 16 Mart 2013 tarihindeki mahkumiyetleri sonrasında tutuklama ve yargılama süreci hakkındaki iddiaları Sözleşmenin 5/1-a,c maddeleri uyarınca incelemiştir.

Herhangi bir özgürlük kısıtlamasının ulusal hukukta yasal temeli bulunması ve hukukun üstünlüğü kuralına uygun olması, Mahkeme'nin yerleşik içtihadı haline gelmiştir. Mamasakhlisi ve diğerleri v. Gürcistan ve Rusya davasında Mahkeme, hukuka aykırı yakalama, tutuklama ve mahkumiyet kararını veren *de facto* Abhazya yetkilileri ile ilgili şikayetleri 14 Şubat 2007 döneminden önce incelemiştir. Hükümetlerin hukuki temel olarak benimsediği ulusal hukukun özel hükümlerini sunma konusunda bilgi eksikliği, Abhazya'daki hukuk ve mahkeme sistemi ile ilgili resmi kaynakların kısıtlı olması ve bölgede, Gürcistan'ın geri kalanındaki gibi Sözleşme ile uyumlu bir yargı geleneğini yansıtan bir sistem olma olasılığına dair bir temelin bulunmamasına atıfta bulunarak, Mahkeme, Sözleşmenin 5/1-a,c maddelerini ihlal ederek başvuruçuların yakalama ve tutuklanmasının hukuka aykırı olduğuna karar vermiştir.

Yeni ve aksini belirten herhangi bir bilgi bulunmadığından Mahkeme, Mamasakhlisi ve Diğerleri davasında ulaşılan sonucun mevcut davada geçerli olduğu sonucuna varmıştır. Aynı şekilde Sözleşmenin 5/1-a,c maddelerine aykırılık bulunduğunu belirtmiştir.

Mahkeme, Mamasakhlisi ve Diğerleri davasında, 14 Şubat 2007 tarihinden önceki dönemle ilgili olarak, Gürcistan'ın, Abhaz bölgesi üzerindeki otoritesini yeniden tesis etmek için yeterli çaba harcadığını, Gürcistan yetkililerinin Sözleşme'nin onaylanmasından önce ve sonra, hem içeride hem de uluslararası alanda Abhaz toprakları üzerinde egemenlik iddia etmeye devam ettiğini belirtmiştir. Gürcistan, Abhazya'yı bağımsız bir devlet olarak hiçbir zaman tanımamış ve *de facto* Abhazya yetkililere hiçbir destek sağlamamıştır.

Gürcistan Hükümeti'nin 2008 sonrasındaki döneme ilişkin sunmuş olduğu bilgileri göz önünde bulunduran Mahkeme, Gürcistan'ın yetkisi dahilinde Abhazya'da yaşayanların Sözleşme kapsamındaki hak ve özgürlüklerini devam ettirme amacıyla yeterli ulusal ve uluslararası çabaları sergilediği sonucuna varmıştır. Mahkeme, O.J ve J.O'nun on ay süren hedefli ve yoğun müzakerelerin ardından serbest bırakılmasını Gürcistan yetkilileri sağladığını ve Rus yetkililerinin başvuru sahiplerinin şikayetleri konusunda haberdar olduktan sonra herhangi bir çaba sarf etmediklerini gözlemlemiştir. Rusya, davaya konu dönemde Abhazya üzerinde etkili bir kontrol sağladığından her iki başvuru yönünden 5/1-a,c maddelerini ihlal etmekten sorumlu bulunmuştur.

Madde 6/1,3

Mamasakhlisi ve Diğerleri davasında önceden de ifade ettiği üzere, Abhazya'da Sözleşme ile uyumlu yargı geleneğini yansıtan bir sistem olduğuna dair herhangi bir neden bulunmadığı, *de facto* Abhazya mahkemelerinin Sözleşme'nin 6. Maddesi'nin 1. fıkrası kapsamında "yasa ile kurulmuş mahkeme" olarak nitelendirilemeyeceği belirtilmiştir. Mahkeme bu davada aksini gösteren herhangi bir neden bulamamıştır. Bu nedenle 6/1 ile beraber 6/3 maddeleri ihlal edilmiştir. Özellikle, O.J. ve J.O.'nun yasal olarak kurulmuş bağımsız ve tarafsız bir mahkemede adil bir duruşma hakkından yararlanmadıklarını ve savunmalarını düzenleme ve bir avukattan etkili bir şekilde yararlanma fırsatı bulamadıklarını tespit etmiştir. Sözleşmenin 5/1 maddesi için açıklanan aynı sebeplerle Gürcistan bakımından ihlal bulunmadığı ancak Rusya'nın sorumluluğunun oluştuğu sonucuna varmıştır.

Madde 13

Mahkeme, başvuru sahiplerinin şikayetlerini bu madde altında ayrıca inceleme gereği duymamıştır.

Adil Tazmin (Madde 41)

Mahkeme, Rusya'nın O.J. ve J.O.'ya her biri için manevi zarar karşılığı olarak 16,000 avro (EUR) ödenmesine karar vermiş ve masraflarla ilgili taleplerini reddetmiştir.

ÇEVİREN: Av. Beste Göden (Sicil No: 86357)

Başvuru Adı : Tena Arregui v. İspanya

Başvuru No : 42541/18

Başvuru Tarihi : 30 Ağustos 2018

Karar Tarihi : 12 Aralık 2023

Konu : Bugün, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin Tena Arregui v. İspanya (başvuru no. 42541/18) davasında aldığı kararda, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 8. Maddesi (özel yaşama ve yazışmalara saygı hakkı) ihlal edilmediğine oybirliğiyle karar verilmiştir.. Bu dava, Tena Arregui'nin bazı e-postalarının, Ciudadanos partisi ile diğer üyelerin arka planda anlaşma yapmış olabilecekleri şüphelerini izlemek amacıyla UPyD partisi (ki kendisi de bu partinin üst düzey bir üyesidir) tarafından toplanması ve açıklanmasıyla ilgilidir. Mahkeme özellikle, İspanyol mahkemelerinin ceza soruşturmasını sonlandırırken, izleme operasyonunun suç teşkil etmediğine dair yeterli nedenler sunduğunu belirlemiştir.

Olaylar :Başvuran Rodrigo Tena Arregui, 1962 yılında doğan ve Madrid'de yaşayan İspanyol bir vatandaştır. 2015 yılına kadar Tena Arregui, Unión, Progreso y Democracia (UPyD) adlı İspanyol siyasi partisinin yönetim kurulu üyesidir. İlgili dönemde, Ciudadanos partisi ile koalisyon lehindeydi.

Bir UPyD üyesi olan Bay P'nin Ciudadanos ile müzakere ettiği şüphesiyle partinin atılması üzerine, parti Bay P'nin o zamana kadar geçen aylardaki parti e-posta hesapları üzerindeki yazışmalarını gözden geçirmiştir. Haziran 2015'te, Tena Arregui'nin Bay P'ye gönderdiği e-postaları içeren bir rapor, parti organizasyon müdürü olan F. tarafından parti üst düzey üyelerine dağıtılmıştır.

Tena Arregui resmi olarak parti içi yapılar içinde şikayet etmiştir, ancak sonuç alamamış ve ardından bir suç duyurusunda bulunmuştur. Madrid Audiencia Provincial'de yapılan temyiz üzerine suç duyuruları açılmış ve ardından raporun UPyD yapısı içinde olası hataları tespit etmek amacıyla oluşturulduğu sonucuna varılmıştır. Partinin iç politikası, resmi e-posta hesaplarının kişisel amaçlar için veya partiyi zarara uğratacak şekilde kullanılmasını yasaklamıştır. F'nin bu amacın dışında hareket ettiğine dair yeterince kanıt bulunmadığı için, suçun yeterince kanıtlanmadığı sonucuna varılmıştır.

Bu kararın iptal edilmesi için yapılan bir başvuru ve sonrasında Tena Arregui'nin yaptığı bir Anayasa ile güvence altına alınan bir hak ve özgürlüğün korunması talebiyle temyizi başarısız olmuştur. Anayasa Mahkemesi, Anayasa ile güvence altına alınan bir hak ve özgürlüğün

korunması talebiyle temyizi üzerine verdiği kararda, Audiencia Provincial'in davayı reddetme nedenlerinin yeterli olduğunu belirtti ve Tena Arregui'nin dayandığı temel hakların sadece ceza hukukuyla değil, başka yasal yollarla da korunabileceğini ifade etmiştir.

İhlal İddiaları :

Başvurucu, özel yaşama ve yazışmalara saygı hakkıyla ilgili 8. Maddeye dayanarak, e-postalarının izlenmesi ve açıklanması ile ilgili olarak ve bu bağlamda sonraki mahkeme kararlarından şikayetçi olmuştur.

Başvuru, 30 Ağustos 2018'de Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne yapılmıştır.

Karar, aşağıdaki şekilde yedi hakimden oluşan bir kurul tarafından verilmiştir:

Georges Ravarani (Lüksemburg), Başkan,

Lado Chanturia (Gürcistan),

Mārtiņš Mits (Letonya),

Stéphanie Mourou-Vikström (Monako),

María Elósegui (İspanya),

Kateřina řimāčková (Çek Cumhuriyeti),

Mykola Gnatovskyy (Ukrayna),

ve ayrıca Victor Soloveytchik, Bölüm Kayıt Memuru.

Karar :

Mahkeme, UPyD'nin, başka bir siyasi parti ile müzakere yapmış olabileceğinden şüphelenilen bir üyesinin aldığı e-postaları izlemek için özel bir şirketi işe aldığını belirtmiştir. Bu e-postalar arasında, Tena Arregui'nin özel e-posta hesabından gönderdiği bazı e-postalar da bulunduğundan bu, özel yazışmalarına ciddi bir müdahale olmuştur. Ancak, bunun bir siyasi partide gerçekteşiği önemli bir bağlamdır. Mahkeme, siyasi partilerin demokrasinin temel unsurları olduğunu tekrar vurgulamış ve bu durumda ilişkinin işveren-çalışan ilişkisi olmadığını belirtmiştir. Bununla birlikte, yerel yetkililerin yazışmaların ve diğer iletişimlerin izlenmesinin kötüye kullanıma karşı yeterli koruma önlemleriyle birlikte gerçekteştirilmesini sağlaması gerektiğini vurgulamıştır.

Tena Arregui, yasal düzenlemenin veya soruşturmanın yetersiz olduğunu iddia etmemiştir; aslında, Audiencia Provincial'ın ilgili ceza soruşturmalarını sonlandırma kararının yeterli nedenlerle desteklenmediğini savunmuştur. Mahkeme, İspanyol Anayasa Mahkemesi'nin bu nedenleri tutarlı ve temel hakları koruma açısından uygun bulduğunu belirtmiştir. Ulusal mahkemeler, eylemlerin bir siyasi partide gerçekleştiğini, araştırmaların Bay P'nin parti hesabında belirli terimlerle sınırlı olduğunu, böyle hesapların parti kuralları gereği izlenebilir olduğunu ve parti çıkarlarını korumaktan başka bir gizli neden olmadığını belirtmiş ve suç işlenmediğini belirtmişlerdir. Bu gerekçe keyfi veya makul olmamıştır.

Mahkeme, Tena Arregui'nin kullanabileceği birkaç sivil başvuru yolunun olduğunu, ancak bunları kullanmayı tercih etmediğini belirtmiştir. Tena Arregui'nin yazışmalarına saygı duyulması hakkını korumada bir ihmal olmamıştır ve dolayısıyla 8. Madde'nin ihlal edilmediği sonucuna varılmıştır.

ÇEVİREN :Av. Nazik Ecem Coşkun (Sicil No: 73416)

Başvuru Adı : Jasuitis ve Šimaitis v. Litvanya

Başvuru No : 28186/19 ve 29092/19

Başvuru Tarihi : 22 ve 27 Mayıs 2019

Karar Tarihi : 12 Aralık 2023

Konu : Bugün Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin Jasuitis ve Šimaitis v. Litvanya (başvuru numaraları 28186/19 ve 29092/19) davasında aldığı Oda kararında, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 7. Maddesi (kanunsuz ceza verilemez ilkesi) ihlal edilmediğine oybirliğiyle karar verilmiştir. Bu dava, başvuru sahiplerinin insan kaçakçılığı suçundan mahkumiyetiyle ilgilidir. Kadınları "web modelleri" olarak çalıştırmak için birçok kadın işe almışlar, ancak bir kadın, bu işi yapmaları için için tehditler ve psikolojik şiddet kullandıklarını iddia etmiştir. Mahkeme özellikle, bu durumdaki ilgili kanunun ve ulusal mahkemeler tarafından yapılan yorumu açık bulmuştur. Başvuru sahiplerinin, eylemlerinin Litvanya Ceza Kanunu'nda belirtilen insan kaçakçılığı tanımına gireceğini görebilmeleri gerekmektedir.

Olaylar : Başvuru sahipleri, Vilandas Jasuitis ve Darius Šimaitis, 1988 doğumlu ve Litvanya'nın Šiauliai şehrinde yaşayan Litvanya vatandaşlarıdır.

Başvuru sahipleri belirtilmemiş bir tarihte çevrim içi bir iş ilanı yayınlamışlar ve "farklı ülkelerden insanlarla İngilizce olarak çevrim içi iletişim kuracak 'çekici kızlar'" aramışlardır. 2012-2013 yıllarında birçok kadını "web modelleri" olarak çalıştırmışlardır.

Nisan 2012'de, o zamanlar hala 18 yaşında bir ortaokul öğrencisi olan P.Ch. adlı bir kadın, başvuru sahipleri tarafından tehdit edildiğini ve psikolojik şiddete maruz kaldığını belirterek polise şikayette bulunmuştur. Başlangıçta çevrim içi olarak müşterilerle iletişim kurmayı kabul etmiş olan kadın, daha sonra müşterilere çıplak vücudunu göstermesi, striptiz yapması, cinsel oyuncaklar kullanması ve müşterilerin istediği her şeyi yapması istenmiş, ancak bunu reddetmiştir.

Bir soruşturma açılmış ve birçok kadın -çoğu zor durumda olan- çalıştıkları yerde tanımlandıktan sonra başvuru sahiplerini suçlamıştır. Bu suçlamalar arasında tehdit edilmiş olmak, bağırarak, bir çocuğun önünde küçük düşürülmek gibi şeyler bulunmaktadır. Bir tanık olan V.R., hem polise ifadelerini değiştirmesi için tehdit edilmiş hem de parayla rüşvet teklif edilmiştir.

Ocak 2017'de, Šiauliai Bölge Mahkemesi başvuru sahiplerini insan kaçakçılığı suçundan ve birkaç başka suçtan suçlu bulmuştur. Mahkeme, başvuru sahiplerinin, pornografik hizmetler sağlamaları için kadınları işe aldıklarını ve bunun karşılığında kar elde ettiklerini belirtmiştir. Bu mahkeme, psikolojik şiddet ve tehditlerin, kurbanları kendilerine bağımlı hale getirmenin ve yanlış vaatler altında kadınları işe almanın, başvuru sahiplerinin işletme yönteminin bir parçası olduğunu onaylamıştır. Başvuru sahipleri temyiz etmiştir.

İstinaf Mahkemesi, 2018 Şubat ayında, ilk derece mahkemesinin kararını bozarak başvuru sahiplerini beraat ettirmiş ve hüküm verirken gerçekleri değerlendirme hususunda yanıldığını düşünmüştür.

Savcılık ve mağdurlardan biri, bu kararı Yüksek Mahkeme'ye temyiz etmiştir ve mağdurların iddia edilen kırılganlık ve bağımlılığı ile başvuru sahiplerinin hileli davranışlarının yanlış bir şekilde değerlendirildiğini iddia etmiştir. Yüksek Mahkeme, başvuru sahiplerini insan kaçakçılığından suçlu bulmuş ve beş yıl hapis cezasına çarptırılmışlardır. Yüksek Mahkeme, İstinaf Mahkemesi'nin tüm ilgili delilleri tam olarak incelemeyi ve ceza muhakemesi standartlarından saparak karar verdiğini belirtmiştir.

İnsan kaçakçılığı suçlamasına ilişkin olarak (Ceza Kanunu'nun 147. Maddesi) işlenen ağırlaştırıcı koşullarda (bir grup olarak), Yüksek Mahkeme, bunun şunlardan herhangi birini içerebileceğini belirtmiştir: fuhuş, pornografi veya diğer cinsel istismar biçimleri, zorla çalıştırma veya suç faaliyetleri, bu faaliyetlerde kaçakçının fayda sağladığı bir işlem olması durumu. Bu, özgürlüğün kısıtlanması, işe alım, mağdurların kırılganlığının kullanılması ve hileli hareket etme gibi unsurları içerebilmektedir. Mahkeme, başvuru sahiplerinin eylemlerinin insan kaçakçılığı olarak kabul edilmesi gereken kriterlere uyduğunu bulmuştur.

İhlal İddiaları :

Başvuru sahipleri, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 7. Maddesi (kanunsuz ceza verilemez ilkesi) hakkını dayanarak, ulusal mahkemelerin ilgili kanunu çok geniş bir şekilde yorumladıklarını iddia etmiştir. Başvurular, 22 ve 27 Mayıs 2019 tarihlerinde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne yapılmıştır.

Karar, aşağıdaki şekilde yedi hakimden oluşan bir kurul tarafından verilmiştir:

Arnfinn Bårdsen (Norveç), Başkan,

Jovan Ilievski (Kuzey Makedonya),

Egidijus Kūris (Litvanya),

Pauliine Koskelo (Finlandiya),

Frédéric Krenc (Belçika),

Diana Sârcu (Moldova Cumhuriyeti),

Davor Derenčinović (Hırvatistan),

ve ayrıca Hasan Bakırcı, Bölüm Kayıt Memuru.

Karar :

Taraflar, olayın meydana geldiği zamandaki ilgili hükmün (Ceza Kanunu'nun 147. Maddesi § 2) başvuru sahipleri tarafından erişilebilir olduğunda anlaşmazlık yaşamamışlardır. Soru, başvuru sahiplerinin eylemlerinin bu suçun özüyle uyumlu olacağını makul bir şekilde öngörebilir miydi sorusunu irdelemiştir.

Başvuru sahipleri, 147. Maddesi § 1'de "kölelik" veya "kölelik benzeri koşulların" kullanımına ağırlık vermişse de Mahkeme, kölelik veya kölelik benzeri koşulların bu suç için zorunlu bir unsur olmadığını belirtmiştir. Genel anlamda kullanılan ifade öngörülebilir ve suçun özüyle uyumlu olduğu belirtilmiştir. Uygulamada açıkça keyfilik bulunmadığını tespit etmişlerdir.

İnsan kaçakçılığını işaret eden "eylemler" arasında satış, devir, edinme, işe alım ve kişiyi taşıma veya kişiyi 147. Maddesi § 1 kapsamında esir tutma yer almaktadır. Mahkeme, İnternet üzerinde reklam yapma eyleminin, sonraki eylemleriyle birleştiğinde, Ceza Kanunu'nun anlamında "işe alımı" oluşturduğuna hükmetmiştir.

İlgili "araçlar" arasında fiziksel şiddet veya tehditlerin yanı sıra, kurbanın direnme olasılığını elinden almak veya kurbanın bağımlılığı veya kırılabilirliğinden yararlanmak veya aldatmaya başvurmak yer almaktadır. Mahkeme, ulusal mahkemelerce tespit edilen gerçekleri dikkate alarak, başvuru sahiplerinin işe aldıkları kadınlar üzerinde hakimiyet edinme yeteneğine sahip olduklarını ve onları sömürmek için kırılabilirliklerinden yararlandıklarını, pornografik hizmetler sağlamak amacıyla onları kandırarak sömürdüklerini gözlemlemiştir. Ayrıca, mağdurlarını kontrol etmek için "borç köleliği" ve çeşitli şekillerde zorlama gibi diğer taktikler de kullanmışlardır.

Sömürünün "amacı" bakımından, başvuru sahiplerinin durumunda, insan kaçakçılığı mağdurlarının sağladığı hizmetlerden para kazanmışlardır.

Mahkeme, ilgili hükmün (147. Maddesi § 1) belirsiz olmadığı ve Litvanya Yüksek Mahkemesi'nin yorumunun kesin ve tutarlı olduğunu ve keyfi olacak kadar genişletilmediğini sonuçlandırmıştır. Sonuç olarak, Sözleşme'nin 7. Maddesi'nin ihlal edilmediğine hükmetmiştir.

ÇEVİREN:Av. Nazik Ecem Coşkun (Sicil No: 73416)